

Паниум — Рақами бисту се

Пас аз иттиҳод ӯ бо макр амал хоҳад кард

Jeff Pippenger

2026-03-20

Дониёл ёздаҳум боби бисту чорум оят бутпарастонаи Рум давраи ҳукмронии комили худро бо калимаи «замон» муайян мекунад. Як «замон» дар татбиқи пешгӯёна 360 солро ифода менамояд, ва он солҳо аз машҳуртарин ҷанги баҳрии таърихи қадим — ҷанги Актиум дар соли 31 то милод — оғоз ёфтанд. Ҷангҳои дигари баҳрӣ низ буданд, ки ҳам аз ҷиҳати ҳаҷм бузургтар ва ҳам аз ҷиҳати стратегӣ мукамалтар буданд, аммо Актиум ба сабаби иртиботаш бо Марк Антоний ва Клеопатра маъруфтарин ва рамзитарин ҷанги баҳрӣ буд. Ин аз лиҳози аҳамияти таърихӣ ба фурӯ рехтани Девори Берлин дар иҷрошавии Дониёл 11:40 ва Бурҷҳои Дугонаи 9/11 дар иҷрошавии Ваҳй ҳаждаҳ монанд аст; зеро вақте ки Худо воқеаҳои таърихро барои иҷрои Каломи пешгӯёнаи Худ интиҳоб мекунад, Ӯ инро ба гунае анҷом медиҳад, ки таваҷҷуҳи ҳарчи бештарини мардумро ҷалб намояд.

Ва баъд аз аҳде, ки бо ӯ баста мешавад, вай бо фиреб амал хоҳад кард; зеро боло хоҳад омад, ва бо қавми андаке қавӣ хоҳад шуд. Ба таври осоишта ҳатто ба серҳосилтарин ҷойҳои вилоят дохил хоҳад шуд; ва он чиро ба ҷо хоҳад овард, ки падаронаш накарда буданд, ва падарони падаронаш низ; ғанимат, тороч ва сарватро дар миёни онҳо тақсим хоҳад кард; бале, бар зидди қалъаҳои мустаҳкам тадбирҳои худро хоҳад андешид, аммо фақат барои муддате. Дониёл 11:23, 24.

Уриё Смит мушоҳидаҳои худро дар бораи иттиҳоди байни Рум ва Маккабиён, ки дар ояти бисту се зикр шудааст, бо шарҳ додан дар бораи қавми андаке, ки дар ҳамон оят ёд шудааст, ба поён мерасонад.

«Дар ин вақт румиён қавме хурд буданд ва ба рафтори фиребкорона, ё бо макр, оғоз карданд, чунон ки ҳуди калима инро ифода мекунад. Ва аз ҳамин нуқта онҳо бо болоравии пайваста ва босуръат ба авҷи қудрате, ки баъдтар ба он расиданд, бархостанд.

«[Ояти бисту чор иқтибос шуд].»

Тарзи маъмулии он ки халқҳо, то пеш аз айёми Рум, ба вилоятҳои арзишманд ва сарзаминҳои ғанӣ ворид мешуданд, ба воситаи ҷанг ва фатҳ буд. Акнун Рум мебоист он чиро ба ҷо оварад, ки падарон ё падарони падарон ба ҷо наоварда буданд; яъне, ин моликиятҳоро ба воситаи роҳҳои осоишта ба даст орад. Расме, ки то он вақт ҳаргиз шунда нашуда буд, акнун оғоз гардид, ки подшоҳон салтанатҳои худро бо васиятнома ба румиён вомегузоштанд. Рум ба ҳамин тарз ба тасарруфи вилоятҳои бузург даромад.

«Ва онҳое ки ба ин тарз зери ҳукмронии Рум даромаданд, аз он манфиати андаке набурданд. Бо онҳо бо меҳрубонӣ ва мулоимат рафтор карда мешуд. Гӯё ки ғанимат ва олооти тороч миёни онҳо тақсим карда мешуд. Онҳо аз душманони худ муҳофизат мешуданд ва зери ҳимояи қудрати Рум дар осоиш ва амният ором мегирифтанд.

«Ба қисми охирини ин оят, Бишоп Нютон мафҳуми тарҳҳои пешгӯишавандаро аз қалъаҳои мустаҳкам, на бар зидди онҳо, нисбат медиҳад. Румиён ин корро аз қалъаи пурқуввати шаҳри ҳафттеппаи худ анҷом доданд. “Ҳатто барои як вақт;” бешубҳа, вақти нубувватӣ, яъне 360 сол. Ин солҳо аз кадом нукта бояд ҳисоб карда шаванд? Эҳтимол, аз воқеае ки дар ояти зерин ба назар оварда шудааст». Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 272, 273.

Смит идома дода, ҷанги Актиумро дар соли 31 то милод ҳамчун нуктаи оғози сесаду шаст сол муайян мекунад. Пас аз иқтибос овардан аз ояти бисту панҷум, Смит чунин баён мекунад.

«Оятҳои 23 ва 24 моро аз ин ҷониби аҳд миёни яҳудиён ва румиён, соли 161 то милод, ба замоне меоранд, ки Рум ҳокимияти умумиро ба даст оварда буд. Ояте, ки ҳоло пеши назари мост, юриши пурзӯреро бар зидди подшоҳи ҷануб, яъне Миср, ва руҳ додани ҷанги машхуреро миёни лашкарҳои бузург ва қавӣ пеши назар меорад. Оё чунин воқеаҳои дар таърихи Рум тақрибан дар ҳамин вақт воқеъ шуданд? — Шуданд. Ҷанг, ҷанги миёни Миср ва Рум буд; ва набард, набарди Актий буд. Бигзор ба таври мухтасар ба шароите назар афканем, ки ба ин бархӯрд оварда расонданд.»

«[Марк] Антоний, Август Қайсар ва Лепидус ҳамон сегонаи ҳокимро ташкил медоданд, ки қасам хӯрда буданд марги Юлий Қайсарро интиқом гиранд. Ин Антоний бо издивоҷ кардан бо хоҳари Август, Октавия, бародари ўзанбӯи Август гардид. Антоний бо қорҳои давлатӣ ба Миср фиристода шуд, вале қурбонии ҳилаҳо ва дилрабоиҳои Клеопатра, маликаи фосиди Миср, гашт. Шавқу ҳавасе, ки ў нисбат ба вай пайдо кард, чунон саҳт буд, ки дар ниҳоят манфиатҳои Мисрро ҷонибдорӣ намуд, барои хушнуд сохтани Клеопатра ҳамсараш Октавияро рад кард, барои қонеъ гардондани ҳирси вай вилоят пас аз вилоятро ба ў бахшид, ба ҷойи Рум дар Искандария ҷашни зафар баргузор кард ва ба гунаҳои дигар низ қавми Румро он қадар таҳқир намуд, ки Август дар ба ҷанги сидқан даромадани онҳо бар зидди ин душмани ватани онҳо ҳеҷ душворие надошт. Ин ҷанг зоҳиран бар зидди Миср ва Клеопатра буд; аммо дар ҳақиқат бар зидди Антоний буд, ки акнун дар сари қорҳои Миср меистод. Ва сабаби воқеии ихтилофи онҳо, мегӯяд Прайдо, ин буд, ки ҳеҷ яке аз он ду ба танҳо нисфи империяи Рум қонеъ шуда наметавонист; зеро Лепидус аз сегонаи ҳоким барқанор карда шуда буд, акнун он миёни онҳо қарор дошт, ва ҳар яке аз онҳо азми онро дошт, ки тамоми онро соҳиб шавад, бинобар ин онҳо барои соҳиби он қураи ҷангро партофтанд». Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 273.

Аз нигоҳи нубувватӣ, ҷанги Актиум қонуни якшанберо муайян мекунад, зеро он, чунон ки Смит тавсиф менамояд, сеюмин ғалаба бар се монсаи ҷуғрофиёе буд, ки «хукмронии умумичаҳонӣ»-и Руми бутпарастро барқарор сохтанд. Чунон ки бо Руми бутпараст буд, ҳамон вақт, ки сеюмин монсаи Руми папавӣ аз шаҳри Рим ронда шуд, «хукмронии умумичаҳонӣ»-и Руми папавӣ дар соли 538 оғоз ёфт. Он ду шохид ба қонуни якшанбе ишора мекунанд дар он ҷо ва дар он вақте ки Руми муосир ҳам салтанати шашум ва ҳам ҳафтуми нубуввати Китоби Муқаддасро мағлуб мекунад ва бо ин қор монсаи сеюми худро низ бартараф месозад; ба ин васила «хукмронии умумичаҳонӣ»-ро барои чихилу ду моҳи

рамзӣ барқарор менамояд.

Ва ба ӯ даҳоне дода шуд, ки суханони бузург ва куфрҳо мегуфт; ва ба ӯ қудрат дода шуд, ки чилу ду моҳ идома диҳад. Ваҳй 13:5.

Рум зидди Миср

Динамикаҳои нубуввати чанги Августин Рум бар зидди Миср ва Клеопатра бо исёни Марк Антоний барангехта шуда буданд, ва он динамикаҳои нубувватӣ, аз рӯйи зарурати нубувват, бояд динамикаҳои нубувватиеро намояндагӣ кунанд, ки дар қонуни якшанбе намояндагӣ мешаванд.

Дар Актиум Рум Мисрро мағлуб сохт — қудрате, ки аз иттиҳоди марди исёнгар ва зани нопок иборат буд. Иттиҳоди Антоний ва Клеопатра омезиши калисо ва давлат аст. Дар Актиум, Руми Августин қудратеро мағлуб кард, ки бо омезиши нопоки калисо ва давлат ифода мешуд.

Сурати Ваҳшӣ

Клеопатра калисои фосидшударо, ки бо Антоний ҳампаймон аст, намояндагӣ мекунад; Антоний рамзи Рум мебошад. Клеопатра бар муносибати онҳо ҳоким буд, чунон ки Урия Смит инро нишон медиҳад, ҳангоме ки гуфт, Антоний «қурбони ҳунарҳо ва дилфиребиҳои Клеопатра, маликаи фосиди Миср, гардид». Иттиҳоди калисо ва давлат, ки аз ҷониби Антоний ва Клеопатра намояндагӣ мешавад, Клеопатраро ҳамчун қудрате муайян мекард, ки дар ин муносибат ҳукмрон аст; бинобар ин, омезиши калисо ва давлат, ки аз ҷониби муносибати онҳо намояндагӣ мешавад, ба таърифи сурати ҳайвон мувофиқат мекунад — яъне омезиши калисо ва давлат, ки дар он зан бар ин муносибат ҳукмрон аст. Аксиум қонуни якшанбеи ба зудӣ ояндаро пешнамун сохт.

Августус қудрати папоро, ки Иёлотӣ Муттаҳидаро дар қонуни якшанбеи ба зудӣ фарорасанда тасхир мекунад, намояндагӣ менамояд. Марк Антоний шоҳи ҷумҳуриҳои ҳайвони замин аст ва Клеопатра шоҳи протестантӣ мебошад. Антоний ва Клеопатра дар қонуни якшанбеи ба зудӣ фарорасанда бо ҳам муттаҳид шуда, ҳамчун аждаҳо сухан мегӯянд. Ҳам Клеопатра ва ҳам Антоний рамзҳои қудрати аждаҳо мебошанд, ва ҳангоме ки онҳо дар қонуни якшанбе қомилан ба ҳам мепайванданд — ҳамчун аждаҳо сухан мегӯянд.

Аждаҳоён

Ҳам Юнон ва ҳам Миср аз назари нубувватӣ қудрати аждаҳоро намояндагӣ мекунанд, ва Антоний низ қудрати аждаҳоро намояндагӣ мекард. Миср дар Дониёл ёздаҳ ҷануб буд ва Юнон ғарб. Мисрро Птолемей I пас аз он ки подшоҳии Искандар ба чор қисм тақсим шуд, тасарруф кард. Сипас Птолемей I нахустин подшоҳи нубуввати ҷануб гардид ва Клеопатра охирин ҳокими Птолемей дар Миср буд. Птолемей дар Макдун таваллуд шудааст, ки зодгоҳи Искандари Макдунӣ буд.

Македон дар шимоли Юнон ҷойгир буд ва даъво мекард, ки аслу насаби аҷдодии онҳо аз қаҳрамонони асотирии юнонӣ сарчашма мегирад. Давлатшаҳрҳои юнонии ҷанубӣ мақдуниёнро нисбат ба эллинистони Юнони ҷанубӣ бештар ваҳшитар мешумориданд. Мақдуниён подшоҳӣ буданд, ва давлатшаҳрҳои ҷанубӣ (полисҳо), мисли Афина, Спарта, Фива, Кӯринт ва ғайра, дар ҷануб ва маркази Юнон ва ҷазираҳои баҳри Эгей ҷойгир буданд. Ин полисҳо аксаран дорои ҳукуматҳои демократӣ, олигархӣ ё омехта буданд, дар ҳоле ки Македон подшоҳии мутамарказ бо сулолаи пурқудрати шоҳӣ (Аргеадҳо) буд. Бо вучуди ин, ҳамаи онҳо эллинистон буданд, ва вақте ки Рум ба саҳнаи таърих ворид шуд, эллинистонро юнонӣ номид. Клеопатра охири ҳокими Птолемейӣ буд, ки намояндаи қабилаи подшоҳии юнониёни салтанати шимолӣ аз минтақаи Македон, ё Юнони шимолӣ, ба шумор мерафт.

Шоҳи Ҷануб

Клеопатра охири ҳокими подшоҳии Птолемейӣ буд, ки бо Птолемейи I оғоз ёфт, вақте ки подшоҳии Искандар ба чор қисм тақсим шуд. Дар ҷанги Аксиум подшоҳии Птолемейӣ, яъне подшоҳи луғавии ҷануб, ба поёни худ расид. Подшоҳи навбатии ҷануб Мисри рӯхонӣ мебуд, ки дар таърихи Инқилоби Фаронса бо Фаронсаи атеистӣ муаррифӣ шудааст.

Ва ҷасадҳои онҳо дар кӯчаи шаҳри бузург хоҳад афтод, ки аз рӯи маънои рӯхонӣ Садӯм ва Миср номида мешавад, он ҷо низ ки Худованди мо маслӯб гардида буд. Ваҳй 11:8.

Мисри воқеӣ дар робита ба тақсим шудани подшоҳии Искандар подшоҳи воқеии ҷануб буд, аммо Мисри рӯхонӣ бо хусусиятҳои нубувватии Миср ҳамчун подшоҳи ҷануб муаррифӣ мешавад, на аз рӯи самти воқеӣ.

Ҷануб ва Ғарб

Клеопатра, ки охири ҳокими Птолемейии он подшоҳӣ буд, аз лиҳози нубувватӣ қудрате дугона — юнонӣ (ғарбӣ) ва мисрӣ (ҷанубӣ) — махсуб мешуд; дар сурате ки подшоҳи баъдӣ ва сипас рӯхонии ҷануб Фаронса хоҳад буд, ки низ қудрате дугона аст ва дар Ваҳй боби ёздаҳ ҳамчун Миср ва Садӯм тасвир шудааст. Фосиқии Садӯм бо фосиқии Клеопатраи ғарбӣ мувофиқат мекунад, ва Клеопатраи ҷанубӣ бо беҳудии Миср мувофиқат мекунад. Табиати дугонаи охири подшоҳи айнанин ҷануб бо аввалин подшоҳи рӯхонии ҷануб мувофиқ буд.

Ҷанги Актиум иттиҳоди нопоки аждаҳои Руми Антоний ва аждаҳои ҷанубу ғарби Клеопатра буд. Антоний ва Клеопатра калисо ва давлатро намояндагӣ мекунанд; бинобар ин, фатҳ шудани Актиум аз ҷониби Августӣ Рум, фатҳро ифода мекунад, ки дар он Рум бар як иттиҳоди нопоки дугона ғолиб меояд, ки тимсоли сурати ҳайвони ваҳшӣ мебошад. Пас аз сесаду шаст сол, дар иҷрои Дониёл 11:24, Константин Румро ба шарқ ва ғарб тақсим кард, зани Румро дар ғарб гузошт ва марди Румро ба шарқ кӯчонд. Фатҳи ҷануб ва ғарб, тақсимшавии шарқ ва ғарбро пас аз як “замон”-и сесаду шастсола, дар ҷанги Актиум, тимсолвор пешакӣ нишон меод. Дар як рӯёруи пештар, ба Антоний Руми шарқӣ ва ба Август ғарб дода шуда буд; пас Актиум шарқ ва ғарбро ба ҳам овард, вале танҳо барои як “замон.”

31 то милод ва 330

Исои Масеҳ ҳамеша анҷомро бо ибтидо нишон медихад; бинобар ин, ғалаба дар Актиум дар соли 31 то милод намунаи тақсими шудани империя ба шарқ ва ғарб дар соли 330 мебошад. Актиуми соли 31 то милод алфои омега дар давоми 360 соли буд, ки дар соли 330 ба анҷом расид. Ҳам соли 31 то милод ва ҳам соли 330 қонуни якшанбеи ба қарибӣ ояндаро, ки дар оятҳои шонздаҳ ва чилу яки Дониёл ёздаҳ намоёндагӣ шудааст, намунасозӣ мекунад.

Рамзи дигар

Антоний Рум, ки бо Клеопатраи ҷануб ва ғарб ҳамоҳанг аст, дар дохили иттиҳоди дугонаи онҳо аз ҳайкали ваҳш сеюмин иттиҳодро ифода мекунад. Салиб низ бо қонуни якшанбе ва, бинобар ин, бо Аксиум ва 330 ҳамоҳанг аст. Дар салиб иттиҳоди дугонаи калосо ва давлат ба воситаи яҳудиён (калоси фосидшуда), ки бо Рум (давлат) барои куштани Масеҳ ҳамроҳ мешаванд, ифода мегардад. Тарафи сеюм дар иттиҳод дар салиб тавассути Бараббос, як Масеҳи козиб, ифода мешавад, ки номи ӯ маънои «писари падар»-ро дорад. Бараббос аз лиҳози рамзӣ наби козиб аст, вақте ки ӯ бо Масеҳ ҳамчун Набии ҳақиқӣ муқоиса карда мешавад. Рум Антоний буд, ва Клеопатраи ҷануб ва ғарб яҳудиён ва Бараббосро ифода мекард.

Салиб ҳамчунин бо Илос дар қӯҳи Кармил мувофиқат мекунад, ки дар он ҷо интиҳоб бар сари он буд, ки кӣ пайғамбари ҳақиқӣ аст ё дурӯғин. Пайғамбари дурӯғин дар он вақт рамзе дучониба буд, ки аз пайғамбарони Баал ва қоҳинони бутзор иборат буд. Баал маъбуди мардона аст ва қоҳинони бутзор намоёндаи Аштурот, маъбуди занона, буданд. Яҳудиён назди салиб Аштурот, он маъбуди занона, буданд ва Бараббо, ки сохтакори Марди ғамҳо буд, ҳамон маъбуди мардона — Баал — буд.

Клеопатра ҳам маликаи ҷануб буд ва ҳам маликаи ғарб. Антоний симои Рум буд, бахше аз триумвирати сегонае, ки савганд ёд карда буд, то қасди қатли Юлийро биситонад. Марги Юлий аз бисту се захм захми марговари папагиро дар соли 1798 ифода мекард, дар иҷрошавии ояти ҷиҳили Дониёл ёздаҳ. Августин дар Актий шифо ёфтани он захми марговарро намоёндагӣ мекунад. Захм он вақт шифо меёбад, ки Антоний ва Клеопатра мемиранд. Антоний ва Клеопатра симои ҳайвонро дар Иёлоти Муттаҳида намоёндагӣ мекунад, ки як воҳиди сегонаи нубувватист ва аз ҳайвони заминӣ ва ду шохи он иборат аст. Антоний як бахш аст ва Клеопатра ду бахши дигарро намоёндагӣ мекунад. Хоҳ Руми Антоний бошад, хоҳ Миср ва Юнони Клеопатра, онҳо дар якҷоягӣ назди қонуни якшанбе мемиранд, ҳангоме ки подшоҳии шашуми нубуввати Китоби Муқаддас ба поён мерасад. Аз лиҳози нубувватӣ, Клеопатра нисбат ба Антоний омезиши ҳилагарии калосо ва ҳунари давлатдорӣ аст, ки дар он ҳилагарии калосо ҳунари давлатдориро васваса карда, зеро назорат мегирад.

Марги дуҷум ба таври намунавӣ тасвир шудааст

Дар сатҳи дигари нубувватӣ, муносибати Клеопатра бо Юлий Қайсар ва Марк Антоний ду замонро ифода мекунад, ки дар онҳо ҳунари калосии Клеопатра бо ҳунари давлатдорӣ

Империяи Рум дар робита қарор дорад. Ёро Юлий дар соли 1798, дар нахустин марги рамзии ӯ, мувофиқи иҷрои ояти чихилуми Дониёл ёздаҳ, тарк кард; ва баъд, дар Ақций, мувофиқи иҷрои ояти чилу панҷуми Дониёл ёздаҳ, ӯ ба анҷоми худ мерасад, дар ҳоле ки касе нест, ки ба ӯ ёрӣ расонад. Ояти чихилум алфои захми нахустини марговари ӯст, ки бояд шифо ёбад, ва омегаи ояти чилу панҷум ҷое аст, ки ӯ марги дуюм ва ниҳони худро мегирад.

Чунон ки дар бораи ҷаҳор қудрати румии оятҳои шонздаҳ то бисту ду аст, Клеопатра низ ҳамчун рамзи китобӣ, вобаста ба матн, беш аз як маъно дорад. Юлий ёро дар соли 1798 тарк кард, вақте ки пуштибонии подшоҳӣ бардошта шуд; сипас захми марговари ӯ хангоми қонуни якшанбе шифо меёбад, аммо даҳ подшоҳи Ваҳии бобҳои ҳадаҳ дар ниҳоят ёро бо оташ нобуд месозанд, вақте ки ӯ бо марги дуюм ва ниҳони худ рӯ ба рӯ мегардад.

Клеопатра рамзи табиати дугонаест, ки онро беимонии Мисри фиръавнӣ ва фалсафаи динии Юнон ифода мекунад. Табиати дугонаи вай давлатдорӣи Миср ва калисосозии Юнонро намоёндагӣ мекунад. Фалсафаи динии юнонӣ тавассути олиҳаи юнонӣ Афина намоёндагӣ мешавад, ки ҳамчун ҳайкал дар маъбади ӯ, ки Партедон ном дошт, гузошта шуда буд. Афина рамзи ҳикмат аст, ва ҳамчун зан вай динии маорифи инсониро, дар муқобили маорифи Илоҳӣ, намоёндагӣ мекунад.

Ду шоҳи Иёлоти Муттаҳидаи Амрико ҷумҳурихоҳӣ ва протестантизм мебошанд, ки дар Фаронса ба василаи Миср ва Садум рамзӣ нишон дода шуда буданд. Миср сиёсатмадорист ва Садум ҳилагарии калисо; бинобар ин, ҷумҳурихоҳӣ бо Миср мувофиқат мекунад ва протестантизм бо Садум. Ҷумҳурихоҳӣ Миср аст ва протестантизм Садум ва Юнон аст. Рамзи таҳсили башарӣ олиҳаи юнонии Афина мебошад, ки маъбади ӯ Партедон буд, ва ҳамтои муосири он дар маъбади Партедони Нашвилл, Теннесси, пайдо мешавад. Рамзи калисои фосиде, ки дар Иёлоти Муттаҳида хангоми қонуни рӯзи якшанбе бо шоҳи ҷумҳурихоҳӣ ҳамоҳанг мешавад, ба сурати Клеопатра, Ашторот, Саломе ва Садум тасвир шудааст.

Клеопатра беимонии Фиръавн ва дини юнониёноро таҷассум мекунад. Дине, ки фалсафаи беимониро ҳамроҳӣ менамояд, парастии маорифи юнонӣ аст. Исо ҳамеша анҷомро бо оғоз нишон медиҳад, ва он дарахте ки дар боғи ҳурдани он манъ шуда буд, дарахти маърифати некӣ ва бадӣ буд, ки дини фалсафаи юнонро намунавор ифода мекунад, он чиро ки Хоҳар Уайт «маорифи олий» меномад. Ин дини юнонии ҳикмати Клеопатроро дар муноқишаи бузург миёни Масеҳ ва Шайтон ҳамчун шакли фосидшуда ва қалбакии маорифи ҳақиқӣ муайян ва таъкид мекунад.

Нашвилл, Теннесси,ро «Афинаи ҷануб» меноманд, ва Клеопатра охири маликаи воқеии ҷануб буд. Охири маликаи ҷануб намунаи подшоҳи баъдӣ ва аввалини рӯҳонии ҷануб буд, ки дар Фаронсаи беҳудо иҷро гардид. Фаронсаи беҳудо намунаи Иёлоти Муттаҳида аст, ки дар он, дар Нашвилл, Теннесси, «Афинаи ҷануб», маъбади Партедон барои олиҳа Афина ба таври рамзӣ муаррифӣ шудааст. Маъбад дар 2500 West End дар Нашвилл ҷойгир аст. Рақами бисту панҷ дари бастаи се масали Матто бисту панҷро ифода мекунад. Клеопатра, ҳамчун ҳам маликаи «ҷануб» ва ҳам «ғарб», ба «охири» худ дар Афинаи ҷануб мерасад.

Бо ин мулоҳизаҳо дар бораи Актиум, Клеопатра, Август ва Антоний мо ба ояти бисту чаҳор то ояти сиюми Дониёл ёздаҳ бозмегардем. Шояд мубҳамтарин қисми ин порча ҳамон чост, ки гуфта мешавад: онҳо бар сари як миз дурӯғ мегӯянд.

Ва дили ҳар дуи ин подшоҳон ба бадӣ моил хоҳад буд, ва онҳо бар як суфра дурӯғ хоҳанд гуфт; аммо ин комёб нахоҳад шуд, зеро ки интиҳо ҳанӯз дар вақти муқарраршуда хоҳад буд. Дониёл 11:27.

Вақти муқарраршуда дар ин оят 330 аст, яъне анҷоми «вақт»-и ояти бисту чор. Вақти муқарраршуда Қонуни якшанберо барои Иёлотӣ Муттаҳида ифода мекунад ва ҳамчунин анҷоми муҳлати имтиҳони инсонро барои ҷаҳон намояндагӣ менамояд. Пеш аз Қонуни якшанбе, он ду подшоҳ, ки дилҳояшон бар бадкорӣ қарор дорад, бар сари як дастархон ба якдигар дурӯғ хоҳанд гуфт. Пеш аз Қонуни якшанбеи оятҳои шонздаҳ ва чилу яки Дониёл ёздаҳ, ду подшоҳ бар сари як дастархон дурӯғ хоҳанд гуфт, аммо дурӯғҳои онҳо муваффақ нахоҳанд шуд. Он ду подшоҳе ки ба якдигар дурӯғ мегӯянд, киҳоянд? Пеш аз он ки ба ин андеша посух диҳем, меҳодам баъзе аз рамзҳои, ки қаблан дар ин силсила баррасӣ кардаем, ба ёд орем.

Чор ҳокими Рум, вобаста ба он ки дар кадом замина баррасӣ мешаванд, навъҳои гуногуни рамзҳои нубувватиرو ифода менамоянд. Гарчанде ки онҳо ҳокимони Рум буданд, ҳамчун як рамз онҳо аслан таърихи нубуввати Яҳудӣ қадимро дар ҳангоми гузариши он аз ҳукмронии Салавкиён ба ҳукмронии Румӣ намояндагӣ мекунанд.

Помпей генерал буд ва се ҳокими минбаъдаи Рум ҳама Қайсарҳо буданд. Юлий нисбат ба Август ду иттиҳоди сегонаеро, ки ба ду триумвират марбут буданд, намояндагӣ мекард: аввали ғайрирасмӣ, дувумӣ расмӣ. Ҳар чаҳор ҳоким дар баъзе заминаҳо қонуни якшанберо намояндагӣ мекунанд. Помпей замини ҷалолро тасхир кард; Юлий, ки бо бисту се захми корд намояндагӣ шудааст, ғариштаи аввал аст, зеро ӯ аввалин Қайсар мебошад, ва ӯ ғариштаи сеюмро, ки Тиберия буд, намунавор месозад. Тиберия дар салиб, ки қонуни якшанбе аст, низ бо бисту се намояндагӣ мешавад, зеро бисту се кафоратро ифода мекунад; ва салиб ҷузъи бисёр муҳимми кори Масеҳ дар пайвастанӣ Илоҳияти Ё бо инсонияти мо мебошад. Пас, Юлий ва Тиберия паёми аввал ва сеюманд, ки бо бисту се намояндагӣ шудаанд.

Юлий он гуна шахси ошиқонае набуд, ки ўро аксар вақт дар ривоятҳои Ҳолливудӣ тасвир мекунанд; ў марде бераҳм буд, ки ба қудрат дил баста буд. Тиберия аз Юлий бадтар буд, зеро разолати ў ҳатто дар худӣ оят мавриди ишора қарор гирифтааст, зеро ҳарфи охири алифбои ибронӣ бисту ду аст ва ҳарфи аввал як. Алфа аз омега хурдтар аст, ва разолати Тиберия дар ояти бисту ду ҷойгир аст, ки он ба ҳарфи охири алифбои ибронӣ мувофиқат мекунад; ва дар миёни он ду шахси разил, ки ба воситаи Юлий ва Тиберия намояндагӣ мешаванд, Августус қарор дошт. Августус авҷи ҷалол ва шукӯҳи қудрату нуфузи Румро намояндагӣ мекунад. Ҳамчун муқобили паёми аввал ва сеюм, ў бо ҳарфи сиздахум намояндагӣ мешавад, ки рамзи исён аст. Августус подшоҳии худро бо фуру нишондани исёни Антоний ва Клеопатра, машхуртарин исёни таърихи Рум, таҳким бахшид.

Августус он қудрати Рум аст, ки моненаи сеюмро фатҳ кард, ва бо ин амали худ ӯ қонуни якшанbero намояндагӣ намуд, ва он қудрати Рум аст, ки дар давоми чихилу ду моҳи рамзии боби сздаҳуми Ваҳй, яъне боби исён, ҳукмронӣ мекунад. Вақте ки пеш аз қонуни якшанбе ҷой дода мешавад, Помпей ҳам 1798 ва ҳам 1989 мебошад, ва ҳамин тавр Помпей рамзи Антиохи Бузург мегардад, ки ҷанги чоруми Сурияро аз соли 219 то 217 пеш аз милод ба анҷом расонд, дар иҷрошавии ояти даҳуми боби ёздаҳум. Сипас Юлий Қайсар бо оятҳои ёздаҳ ва дувоздаҳ ва бо ҷанги сарҳад, яъне ҷанги Рафия дар соли 217 пеш аз милод, мутобиқ карда мешавад. Дар он ҷо Юлий низ Антиохи Бузург аст, ва Августус Қайсар низ дар ҷанги Панийуми ояти понздаҳум Антиохи Бузург мебошад. Сипас дар ояти шонздаҳум Тибериёс қонуни якшанбе аст, аммо ӯ Антиохи Бузург нест, зеро дар он ҷо ӯ Помпей аст, чунки Исо ҳамеша анҷомро бо ибтидо тасвир мекунад. Ин оят анҷоми империяи Селевкиёро нишон медиҳад, ки анҷоми Иёлоти Муттаҳидаро ҳамчун подшоҳии шашуми пешгӯии Китоби Муқаддас намунасозӣ мекунад.

Ҳамоҳангиҳои бештаре аз чор ҳокими румӣ бояд анҷом дода шаванд, ва ин хат таърихи пинҳонии ояти чихилумро намояндагӣ мекунад. Хати Маккабиёни ояти бисту сеюм низ таърихи пинҳонии ояти чихилумро нишон медиҳад. Сипас, дар оятҳои бисту чаҳорум, достони Руми бутпарастии императорӣ тавассути як вақт — сесаду шаст сол — намояндагӣ мешавад. Хати таърихи Рум, ки аз ояти бисту чаҳорум то ояти сиюм намояндагӣ шудааст, низ тасвири таърихи пинҳонии ояти чихилум мебошад. Он дар ояти сию якум ба анҷом мерасад, вақте ки мавзӯ аз Руми бутпараст ба Руми папавӣ тағйир меёбад. Руми бутпараст ҳанӯз дар он оят ҳузур дорад, аммо дар он ҷо вай на ҳамчун подшоҳии чорум дар пешгӯии Китоби Муқаддас, балки ҳамчун қудрати сиёсӣ намояндагӣ мешавад, ки папавиро дар соли 538 бар тахт нишонд. Дар соли 538 папавӣ қонуни якшанbero ҷорӣ кард, бинобар ин ояти сию якум бо оятҳои шонздаҳум ва чилу якум ҳамоҳанг мешавад. Ояти бисту чаҳорум ҷанги Аксиум ва таърихи вобаста ба ин хатро муаррифӣ намуд.

Ояти бисту чаҳорум муайян месозад, ки кай Руми бутпараст барои сесаду шаст сол ба таври олий ҳукмронӣ карданро оғоз намуд, ва сипас дар ояти сию як Руми папавӣ барои як ҳазору дусаду шаст сол ба таври олий ҳукмронӣ карданро оғоз мекунад. Оғоз ва анҷоми ин хат имзои Масеҳро доранд, Алфо ва Омега. Дар ин оятҳо мо таърихи Марк Антоний, Клеопатра ва Август Қайсарро дорем. Дар ояти шонздаҳ Руми бутпараст Империяи Селевкиёро дар соли 65 то милод, ва баъдан Яхудоро дар соли 63 то милод тасхир намуд. Моненаи сеюми Актиум дар соли 31 то милод анҷоми салтанати Мисро муайян кард, чунон ки моненаи аввали Селевкиён дар соли 65 то милод намунаи он буд. Бори дигар, мо имзои Аввал ва Охиرو меёбем. Соли 65 то милод нахустини се монена буд ва он тасхири подшоҳи шимолро ифода мекард, ва соли 31 то милод сеюмини се монена буд ва он тасхири подшоҳи ҷанубро ифода мекард. Яхудо, ҳамчун моненаи миёнаи се монена, ҳангоми расидани Помпей дар соли 63 то милод дар даруни деворҳои Ерусалим ҷанги шаҳрвандӣ дошт. Моненаи дуум рамзи исён аст.

Соли 538 моненаи сеюм барои Руми папавӣ аз Шаҳри Рум ронда шуд. Он монена готҳо буданд, ва дар он ҷо салтанати панҷуми нубуввати Китоби Муқаддас оғоз ёфт; маҳз дар

ҳамон ҷое ки салтанати чорум ба поён расид. Ва ҳамон тавре ки салтанати чорум аз монеаи сеюми худ оғоз ёфт, салтанати Миср мағлуб гардид, чунон ки дар монеаи якуми салтанати Селевкиён ба таври рамзӣ пешнамоиш дода шуда буд. Ин муайян месозад, ки шаҳодати нубувватие, ки дар оятҳои бисту чор то ояти сиюм ёфт мешавад, хаттеро ифода мекунад, ки ҳамчунин бояд дар таърихи ниҳонии ояти чилум ҷойгир карда шавад. Аз ҳамин сабаб, баррасӣ намудани муносибатҳои гуногуни нубувватие, ки Марк Антоний, Клеопатра, Юлий Қайсар, Помпей ва Август Қайсар намояндагӣ мекунанд, аҳаммияти муҳимро касб менамояд.

Пас оё норавшантарин қисми порчаи оятҳои бисту чор то сӣ ҳамон аст, ки мегӯяд: онҳо бар сари як миз дурӯғ мегӯянд?

Ва дили ҳар дуи ин подшоҳон ба бадӣ моил хоҳад буд, ва онҳо бар сари як суфра дурӯғ хоҳанд гуфт; аммо ин комёб нахоҳад шуд, зеро анҷом ҳанӯз дар вақти муқарраршуда хоҳад буд. Дониёл 11:27.

Урия Смит ин ду подшоҳро Марк Антоний ва Августус Қайсар муайян мекунад.

«Ояти бисту ҳафт иқтибос шудааст»

«Антоний ва Қайсар пештар бо ҳам иттифок доштанд. Бо вучуди ин, дар зери ниқоби дӯстӣ ҳар дуи онҳо барои ҳукмронии умумичаҳонӣ ҳам орзуманд буданд ва ҳам дасиса мекарданд. Изҳороти эҳтиром ба ҳамдигар ва дӯстӣ нисбат ба якдигар суҳанони риёкорон буд. Онҳо бар сари як миз дурӯғ мегуфтанд. Октавия, ҳамсари Антоний ва хоҳари Қайсар, ҳангоме ки Антоний аз вай ҷудо шуд, ба мардуми Рум изҳор дошт, ки ба издивоҷ бо ӯ танҳо бо умеди он розӣ шудааст, ки ин паймони ягонагӣ миёни Қайсар ва Антоний гардад. Аммо он машварат комёб нашуд. Гусастагӣ фаро расид; ва дар низое, ки аз он бархост, Қайсар қомилан пирӯз баромад.» Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 276.

Вақте ки Октавия муайян кард, ки издивоҷи вай бо Антоний ҳамчун гавари иттиҳод аст, ин ҳамон эътилофи издивоҷиро муайян намуд, ки пештар дар боби ёздаҳум бо издивоҷи давраи эллинистии Береника бо шоҳи селевки Антиохи II Теос тақрибан соли 252 то милод ба таври намунавӣ пешакӣ нишон дода шуда буд. Береника духтари Птолеми II Филадельфус буд. Октавия ва Береника издивоҷҳои дипломатиро намояндагӣ мекунанд ё, аз лиҳози нубувват, аҳдномаҳоро. Оятҳои панҷ то даҳ таърихи издивоҷи дипломатии миёни подшоҳҳои ҷанубӣ ва шимолиро нишон медиҳанд, ва вақте ки Марк Антоний ва Октавиан, ки баъдтар бо номи Август Қайсар маъруф гардид, ин издивоҷро тартиб доданд, онҳо инчунин подшоҳиро ба шарқ ва ғарб тақсим карданд.

Паймони Брундизиум (40 то м.) созишномаи музокирашуда миёни Марк Антоний ва Октавиан (ки баъдтар Август шуд) буд, то танишхоро дар Триумвирати дувум пас аз ҷанги шаҳрвандии қарибулвқӯ ҳал намояд. Он тақсими қаламравҳои Румро дар бар мегирифт (Антоний — шарқ, Октавиан — ғарб) ва бо издивоҷи Антоний бо Октавия (хоҳари Октавиан) таҳким ёфт. Дар 39 то м. муҳлати аслии панҷсолаи Триумвират ба анҷом расид; Антоний бо зиёда аз 300 киштӣ ба Италия шино кард, ки дар оғоз ба онҳо иҷозаи фуруд

омадан дар Брундиизиум дода нашуд, бинобар ин дар ниҳоят дар Тарентум лангар андохтанд. Октавиан пас аз миёнчигариҳои тӯлонӣ, ки аз ноҳошии лашкари Антоний барои ҷангидан бо лашкари Октавиан ва баръакс ба вучуд омада буданд, дар он ҷо бо ӯ мулоқот кард. Октавия нақши калидии миёнчигариҳо бозид ва Антонийро водор сохт, ки Октавианро бар зидди Секст Помпей дастгирӣ кунад. Онҳо Триумвиратро барои панҷ соли дигар (то 32 то м.) таъдид карданд; Антоний дар ивази ваъдаи қўшунҳо ба Октавиан 120 кишти дод (ки Октавиан баъдтар онҳоро дарег дошт).

Соли 32 то милод як гусастии ошкор миёни он ду рақиб ба вучуд омад. Равобит бар асари таблиғот, таваҷҷуҳи шарқгароёнаи Антоний (бо Клеопатра) ва таҳкими қудрати Октавиан дар ғарб рӯ ба таназзул ниҳод. Октавиан пеш аз Актиум пешниҳодҳои дерини Антонийро дар бораи баргузории музокира рад кард.

Дар издивоҷи дипломатӣ бо подшоҳи шимол (Антиохус) ва подшоҳи ҷануб (Птолемей), ин подшоҳи ҷануб буд, ки арӯсро таъмин кард; дар издивоҷи дипломатии Антоний (шарқ) ва Октавиан (ғарб), арӯс аз ҷониби ғарб таъмин карда шуд. Ҳар ду издивоҷи дипломатӣ ноком шуданд, ва таъминкунандаи духтар ё хоҳар дар ниҳоят бар қудрате, ки паймонро шикаст, пирӯз гардид.

Шаҳодати Се нафар

Дар охири Империяи Селевкиён аҳдномаи сеюме ба амал омад, ки дар он бар сари як миз дурӯғ гуфта шуд. Ин дар заминаи Ҷанги Панҷуми Сурия (202–195 то м.) рӯй дод, вақте ки Антиохи III Магнус аз заъфи Подшоҳии Птолемей пас аз марги Птолемей IV Филопатор дар соли 204 то м. истифода бурд. Птолемей V Эпифан (Птолемей V) дар қўдакӣ (тақрибан дар синни 5–6-солагӣ) ба тахт нишаст ва Мисрро зери ҳокимияти васиён гузошта, онро дар баробари бесарусомонии дохилӣ, шӯришҳои аҳолии маҳаллӣ ва таҳдидҳои беруна осебпазир гардонд.

Антиохи Бузург аллакай пас аз пирӯзиҳо, мисли Ҷанги Паниум (200 пеш аз милод), ба сарзаминҳои зиёди Птолемейҳо дар Қўли Сурия, Фаластин ва Осиёи Хурд ҳамла оварда, онҳоро тасарруф карда буд. Ба ҷойи он ки Мисрро комилан фатҳ кунад (ки ин метавонист даҳолати Румро ба миён оварад, зеро Рум ба ӯ фишор меовард, ки аз баъзе минтақаҳо дурӣ чўяд), ӯ, ҳамчун шахсияти «ҳомӣ», пайи барқарор кардани иттифоқи издивоҷии дипломатӣ шуд. Дар солҳои 197/195 пеш аз милод, ҳамчун қисми аҳдномаи сулҳе, ки ба ҷанг хотима медод, Антиохи Бузург духтари хурдсоли худро Клеопатраи I Сира (ки Клеопатраи Сира низ номида мешавад) ба Птолемейи V, ки ҳанӯз қўдак буд, номзад кард ва сипас ба никоҳи ӯ даровард (издивоҷ дар соли 193 пеш аз милод дар Рафия сурат гирифт; Птолемей 16-сола буд, Клеопатра 10-сола).

Ин ҳамчун як иқдоми саховатмандона ба қолаб дароварда шуд: Антиох худро ҳамчун ҳампаймон ва «ҳомӣ»-и подшоҳи ҷавон муаррифӣ намуда, сулҳро таъмин мекард ва ҳамзамон дастовардҳои худро дар Осиё нигоҳ медошт. Ин издивоҷ ба ӯ тавассути духтараш бар Миср нуфузи ғайримустақим медод (ӯ умед дошт, ки вай ба решаҳои Селевкии худ содиқ мемонад ва дар дарбори Птолемей ҳамчун овози тарафдори Сурия амал мекунад). Ин

найранг баръакс анчомид, зеро Клеопатра чониби шавҳараш ва Мисрро гирифт, на чониби падарашро, ва ба ин васила назорати дарозмуддати Антиохро заиф гардонид. Ин амр Паймони Брундизий (40 то м.)-ро инъикос мекунад ва аз чанд ҷиҳат ба рӯйдодҳои Рум иртибот дорад.

Ҳамон тавре ки Антоний бо Октавия (ҳохари Октавиан) издивоч кард, то баъд аз ҷанги қариб оғозёфта қудратҳои рақибро ба ҳам пайванд диҳад, Антиохус низ аз издивоҷи духтараш бо Птолемей V истифода бурд, то сулҳи муваққатӣ ва тақсимои ҳудудиро расмӣ гардонад (Селевкиён фатҳҳои худро дар шимол нигоҳ доштанд, Птолемей Мисрро дар ҷануб нигоҳ дошт).

Антиох ҳамчун як васии амалии подшоҳ-кӯдак Птолемей V (ба воситаи пайвандҳои ҳонаводагӣ) амал мекард, монанд ба он ки ҷӣ гуна Октавиан (ва Триумвират) худро дар миёни холиғҳои қудрат ё рақобатҳо ҷой меоданд. Дар ҳар ду ҳолат, шахси «қавитар» (Антиох/Октавиан) мекушид, ки ба воситаи ҳешутаборӣ бар чониби осебпазир бартарӣ ба даст оварад. Ҳар ду тартибот суботи кӯтоҳмуддат ба бор оварданд, аммо дар дарозмуддат «комёб нашуданд» аз сабаби безътимодии пинҳонӣ — Клеопатра Мисрро тарафдорӣ кард (ва ба ин васила Антиохро сушт намуд), дар ҳоле ки тавачҷуҳи шарқии Антоний (Клеопатраи VII) ба гусастани равобит бо Октавиан анчомид.

Ноболиғии Птолемейи V дар зери ҳокимияти васиён ба бесуботие, ки баъд аз марги Юлий Қайсар ба амал омад, монанд аст (ки ба ташаккули Триумвират ва муборизаҳои қудрат оварда расонд). Издивоҷи Береника бо Антиох оғози таърихи Империяи Селевкиёнро дар Дониёл боби ёздаҳум нишон дод, ва издивоҷи духтари Антиохи Бузург бо подшоҳи кӯдаки Миср анҷоми Империяи Селевкиёнро нишон дод. Поён ёфтани издивоҷи Марк Антоний бо Октавия анҷоми салтанати Птолемейиро нишон дод. Анҷоми Яҳудо ҳамчун қавми аҳдии Худо бар салиб рӯй дод, ва он подшоҳии Яҳудия бо Маккабиён ва аҳде, ки онҳо бо Рум бастанд, оғоз ёфт. Ҳамаи ин хатҳои нубувватӣ дар дохили ривояти Дониёл боби ёздаҳум муаррифӣ шудаанд, ва ҳамаи онҳо бо таърихи пинҳонии ояти чил мутобиқат доранд. Аз ояти панҷ оғоз карда, мо аҳди Береникаро дорем, ки ба Антиохи Бузург ва ба аҳди духтари ӯ Клеопатра Сира мерасонад, ки ин дар таърихи Маккабиёни ояти бисту сеюм ба амал меояд. Маккабиён ба ин хат дохил мешаванд бар асоси исёни худ бар зидди Антиох Эпифан, ки яке аз охириин намоёндагони сулолаи Селевкиён буд.

Антиохи Эпифанус ҳамон Антиох аст, ки дар соли 168 то м. дар ҷараёни Ҷанги Шашуми Сурия дар Миср, назди Искандария, қарор дошт. Антиохи Эпифанус ба Миср ҳучум оварда буд ва дар остонаи тасарруф кардани Искандария қарор дошт. Ҳокимони Птолемей аз Рум мадад хоستانд. Рум Попиллий Лаэнасро (ҳамагӣ бо ҳайати хурди ҳамроҳон — бе ҳеҷ лашкаре) фиристод, то ултиматуми Сенатро бирасонад; Антиох бояд фавран аз Миср ва Қибрис хориҷ шавад, вагарна бо ҷанг аз чониби Рум рӯ ба рӯ хоҳад шуд. Вақте ки Антиох номаро гирифт ва барои машварат кардан бо мушовирони худ муҳлат хост, Попиллий — ки ўро саҳтгир ва амрфармо тавсиф кардаанд — асои роҳгардии худро гирифта, дар гирди пойҳои подшоҳ бар рег доирае кашид. Сипас эълон кард: «Пеш аз он ки аз он доира берун қадам гузорӣ, ба ман ҷавобе бидеҳ, то онро назди Сенат бибарам».

Маънои ин ишора равшан буд: Антиохус наметавонист аз доира берун равад, бе он ки ба талаботи Рум тан диҳад — гузаштан аз он бидуни мувофиқа ба маънои ҷанг буд. Антиохус, ки ҳайратзада ва таҳқиршуда гашта буд, кӯтоҳе дудила монд, вале сипас розӣ шуд, ки итоат намояд, нерӯҳои худро аз Миср бозпас кашид ва ба Сурия баргашт. Ин амали ҷасуронаи дипломатӣ (ки ба нуфузи рӯзафзуни Рум ҳамчун қудрат така дошт) бидуни ҷанг ақибнишиниро таҳмил кард ва бартарии навапайдои Румро дар шарқи баҳри Миёназамин ба намоиш гузошт. Аз он ба таври густурда ҳамчун яке аз сарчашмаҳои ибораи «хат кашидан дар рӯи рег» ёд мешавад (гарчанде ки он ба маънои асли доира буд).

Антиох Эпифан низ дар фаҳмиши протестанти ба қудрате табдил ёфт, ки худро боло мебардорад, сукут мекунад ва рӯёи ояти чордахуми Дониёл ёздаҳро барпо месозад.

Ва дар он замонҳо бисёр касон бар зидди подшоҳи ҷануб бармехезанд; ва низ ғоратгарони қавми ту худро боло хоҳанд бурд, то рӯёро барқарор созанд; аммо онҳо сукут хоҳанд кард. Дониёл 11:14.

Антиохуси IV Эпифан солҳои 175–164 то милод подшоҳӣ кард ва ҳаштумин аз сездах подшоҳони Селевкиён буд. Ӯ кӯшиш мекард, ки фарҳанги эллинистиро таҳмил намояд ва империяи худро зери расму ойинҳои динии юнонӣ муттаҳид созад. Ӯ дар соли 169 то милод Маъбадро ғорат кард, амалияҳои яҳудиёро (хатна, риояи шанбе, омӯзиши Таврот) манъ намуд ва қурбонӣро барои худоёни бутпарастиро маҷбур гардонд. Дар моҳи декабри соли 167 то милод ӯ қурбонӣро бутпарастӣ (барои Зевс)-ро бар болои қурбонӣро яҳудии қурбонӣро сӯхтани дар Маъбад барпо кард ва ҳукеро қурбонӣ намуд, ҳамроҳ бо дигар аъмоли палид. Ин палидсозӣ барои яҳудиёни порсо қатраи охири шуд, зеро онҳо онро нақзи ниҳии қудсияти Маъбад ва шарияти Худо медиданд. Он муқовимати ғавриро барангехт, вақте ки Маттотиё (қоҳине аз Мӯдеин) аз амри як афсари Селевкиё барои қурбонӣ кардан ба худоёни бутпараст сарпечӣ кард ва як яҳудии муртад ва он афсарро кушт, сипас бо писаронаш (Маккабиёни оянда) ба қӯҳҳо гурехт. Ин ҷанги ҷирикӣ ва шӯришро дар солҳои 167–160 то милод барафрӯхт, ки ҳадафи он барқарор намудани ибодати яҳудӣ буд ва дар ниҳоят ба аз нав бахшида шудани Маъбад (Ҳанукка) дар соли 164 то милод тахти роҳбарии Яҳудо Маккавӣ оварда расонд.

Дар оғоз ва анҷоми Империяи Селевкиён аҳдномаи муҳиме вучуд дошт, ки бо издивоҷи дипломатӣ ифода мешуд ва унсури тақсимои ӯ шарқу ғарб, ё шимолу ҷанубро дар бар мегирифт. Ҳангоме ки Империяи Селевкиён рӯ ба заволи ниҳод, Антиохуси Эпифан рамзи қудрати болоравандаи Рум мегардад ва маркази ғазбаи Маккабиён мешавад. Баъдтар дар таърих ӯ ба қалбакии он рамзи нубуввати табдил меёбад, ки рӯёро барқарор месозад. Қудрате, ки дар ояти бисту дуҷуми боби ёздаҳум зикр шудааст, ҳангоме шикаста мешавад, ки сарвари аҳд шикаста шуд.

Ва бо бозуёни сел аз пеши ӯ руфта хоҳанд шуд ва шикаста хоҳанд гардид; бале, ҳамчунин сарвари аҳд. Дониёл 11:22.

Ҳукмронии Антиохус Эпифанес дар соли 164 то милод, тақрибан дусад сол пеш аз он ки Масех, «мири аҳд», дар салиб «шикаста» шавад, ба поён расид. Он чиро ки мо мехоҳем дар

ин чо қайд намоем, ин аст, ки Империяи Селевкиён бо издивочи аҳдномавии дипломатӣ оғоз ёфт ва бо чунин издивоч ба анҷом расид, ки дар он фиреби миёни ду тараф аз ҷониби сабтҳои таърихӣ тасдиқ мешавад. Дар айёми ҳукмронии Антиохус Эпифанес, шӯриши Маккабиён оғоз гардид, ки тимсоли Инқилоби Амрико буд. Дар таърихи Маккабиён, муборизаи онҳо барои раҳо шудан аз қудрати Селевкиён аҳди муҳимме бо Румро дар бар мегирифт. Ояте, ки он аҳдро бевосита муайян мекунад, ҳамзамон Румро ҳамчун касе нишон медиҳад, ки бо макр амал мекунад, ё бар сари мизи аҳд дурӯғ мегӯяд.

Ва баъд аз паймоне ки бо вай баста шавад, ӯ бо фиреб амал хоҳад кард; зеро ки ӯ боло хоҳад омад, ва бо қавме андак нерӯманд хоҳад шуд. Дониёл 11:23.

Ҳар як хатти нубувватие, ки пеш аз замони поён дар ояти чиҳилум меояд, аҳдномаи шикастаро дар бар мегирад. Уриё Смит, ҳангоми шарҳи ибораи ояти сиюм — «онҳое ки аҳди муқаддасро тарк мекунанд» — чунин менависад:

«“Ғазаб бар зидди аҳд;” яъне бар Навиштаҳои Муқаддас, китоби аҳд. Инқилобе аз ин гуна дар Рум анҷом ёфт. Ҳерулҳо, Готҳо ва Вандалҳо, ки Румро фатҳ карданд, эътиқоди ориёӣ пазируфтанд ва душманони Калисои Католикӣ гардиданд. Махсусан бо мақсади несту нобуд кардани ин бидъат буд, ки Юстиниан ҳукм кард, ки поп сарвари калисо ва ислоҳгари бидъаткорон бошад. Ба зудӣ Китоби Муқаддас ҳамчун китобе хатарнок шумурда шуд, ки оммаи мардум набояд онро бихонанд, балки ҳамаи масъалаҳои баҳсталаб бояд ба поп пешниҳод карда шаванд. Ҳамин тавр бар Каломии Худо таҳқир болои таҳқир рехта шуд. Ва императорони Рум, ки бахши шарқии он ҳанӯз боқӣ монда буд, огоҳӣ доштанд, ё бо Калисои Рум, ки аҳдро тарк карда, он иртидоди азимро ташкил дода буд, ҳамдастӣ мекарданд, ба мақсади сарқӯб кардани «бидъат». Марди гуноҳ ба воситаи шикасти готҳои ориёӣ, ки он вақт Румро дар ихтиёр доштанд, дар соли 538 мелодӣ ба тахти пуртакаббури худ бардошта шуд.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 281.»

Ояти панҷуми боби ёздаҳуми Дониёл он хатти таърихро муайян менамояд, ки дар он подшоҳи ҷануб арӯси дипломатиро ҳамчун рамзи аҳднома фароҳам меоварад, ки баъдан аз ҷониби подшоҳи шимол шикаста шуд. Интиқоми подшоҳи ҷануб намунаи интиқоми подшоҳи рӯҳонии ҷануби Наполеон бар зидди подшоҳи папавии шимол дар соли 1798 буд. Аҳдномаи шикастаи оятҳои панҷум то нӯҳум намунаи аҳдномаи шикастаи Толентино аз ҷониби Наполеон буд, ки худ намунаи иддаои Путин дар бораи аҳдномаи шикаста аз ҷониби НАТО мебошад. Интиқоми Наполеон намунаи интиқоми Путин бар зидди Украина дар соли 2014 буд. Интиқоми ояти даҳум аз ҷониби Антиохуси Бузург, ки ҷанги ҷоруми Сурияро ба анҷом расонд, бо Наполеон дар соли 1798 ва ҳамчунин бо Путин дар соли 2014 ҳамоханг аст. Пас аз ҷанги Паниум дар ояти понздаҳум дар соли 200 то милод, Антиохус издивочи дипломатиро бо нияти пинҳонии ба итоати худ даровардани Миср бидуни истифодаи нерӯҳои низомӣ дар замин тартиб дод. Тахти Антиохуси Бузург ба писараш гузашт, ки ӯ кушта шуд, ва ин Антиохуси Эпифанес, писари хурдии Антиохуси Бузургро, ба тахт овард. Амалҳои ӯ дар ҷорӣ намудани урфу одатҳои юнонӣ ва дини юнонӣ боиси исёни Маккабиён гардид, ки он ба аҳдномаи фиребкорона бо Рум дар ояти бисту сеюм оварда расонд. Ояти

бисту чорум Руми бутпарастро муаррифӣ намуда, суфраи дурӯғҳои Антоний ва Августро муайян менамояд. Дар ояти сиюм Руми бутпараст ба муколама бо калисои папавӣ ворид мешавад, ки онҳо ҳамчун онҳое қайд шудаанд, ки аҳди муқаддасро шикаста буданд.

Оятҳои бисту чор то сӣ шаҳодати Руми бутпараст мебошанд, ва оятҳои сию як то чил шаҳодати Руми папавӣро пешкаш мекунанд. Ҳар як сатри Дониёл боби ёздаҳ, аз ояти як то ояти чил, як сатри нубувватро ифода мекунад, ки дар таърихи пинҳонии ояти чил татбиқ мегардад. Сатри подшоҳии Селевкиён, сатри подшоҳии Птолемейён, сатри подшоҳии Яҳуди Маккабиён, сатри Руми бутпараст ва сатри Руми папавӣ ҳама таърихи аз соли 1989 то қонуни якшанберо тасвир мекунанд. Ҳар яке аз ин сатрҳо аҳдномаи шикасташударо ҳамчун унсуре асосии ин таърих муайян месозад.

Рум аст, ки рӯёи Дониёл ёздаҳро барқарор мекунад, ва аҳдҳои фиребандаи нубувватии ҳам Руми бутпараст ва ҳам Руми папавӣ ҳамчун пешравона ва ҳамчун воқеъшаванда пеш аз он ки Рум дар давраҳои нубувватии мутаносиб ва ҷудогонаи худ ба ҳукмронии олий расад, нишон дода шудаанд. Ҳар ду қудрат оғози давраи нубувватии бартариро он вақт қайд карданд, ки монеаи сеюми онҳо бартараф гардид. Пеш аз қонуни якшанбеи наздиқоянда дар Иёлоти Муттаҳида, миёни ду қудрат аҳди фиребе хоҳад буд. Чор бор ин ду қудрат подшоҳони ҷануб ва шимол будаанд: як бор миёни замини ҷалолманди Яҳудо ва Рум, як бор миёни ду қисми триумвирати Рум ва як бор миёни Руми бутпараст ва Руми папавӣ. Дар ҳар ду аҳди фиребандаи вобаста ба Рум, он дар асл аҳде миёни як нисфи империяи Рум буд, ҳоҳ Антонийи шарқ, ҳоҳ Августии ғарб, ё Руми бутпарастии шарқ ва Руми папавии ғарб. Чор аҳди фиреб миёни подшоҳони шимол ва ҷануб, дуто миёни подшоҳони шарқ ва ғарб, ва якто миёни подшоҳи ба зудӣ зоҳиршавандаи шимол ва замини ҷалолманд.

Бо ҳамин, муаррифии ибтидоии мо дар бораи китоби Дониёл ба анҷом мерасад. Силсилаи Паниум анҷоми силсилаи бахшида ба китоби Дониёлро ифода мекунад, ки он муқаддимае ба таърихи пинҳони ояти чиҳил аст; онро мо дар мақолаи навбатӣ низ баррасӣ хоҳем кард.